

DİNÎ YAYINLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YAYIN KONGRELERİ
SONUÇ BİLDİRGELERİ

I-V

I. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Sonuç Bildirgesi (31 Ekim - 02 Kasım 2003)

- Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 36 ilim adamı, araştırmacı ve 24 özel yayıncının katılımıyla 31 Ekim - 02 Kasım 2003 tarihlerinde Ankara'da "Türkiye I. Dinî Yayınlar Kongresi" düzenlenmiş, üç gün süren kongrede, dinî yayıncılığın Cumhuriyet dönemi gelişim seyri, kaynak eserlerin tenkitli neşri, Türkçe'ye tercüme edilen dinî eserlerin, dinî düşünce ve kültürümüz açısından getirdiği sorunlar, geleneksel kültür birikimlerinin değerlendirilmesi, Alevî kültür kaynaklarının yeniden neşri; çocuk, genç, yetişkin ve engellilere yönelik dinî yayıncılığın durumu, dil ve kadın sorunları, dinî muhtevalı dergicilik, Türkiye'de gayrimüslimlerin dinî yayıncılığı, telif hakları ve korsan yayıncılıkla ilgili sorunlar ile yayıncılar arası diyalog ve işbirliğine ilişkin konular ele alınmış ve aşağıdaki görüş ve öneriler ön plâna çıkmıştır.
- 1. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayıncılık alanındaki amacı, Cumhuriyetimizin ilk yıllarında TBMM özel ödeneğiyle yayınlanan klâsikleşmiş tefsir ve hadis kitapları gibi temel eserler ile ülkemizin dinî ve kültürel mirasını korumaya yönelik araştırma projeleri-

ne dayalı prestij eserleri yayınlamanın yanı sıra; dinî yayıncılıkta özel sektöre rehberlik ederek, din konusunda doğru, bilgilendirici, İlmî ve fikrî eserleri yazacak ilim adamlarına destek olmak, doğru bilginin hakemliğinde söz konusu yayınları denetlemek ve yayınlanan nitelikli eserlerin toplumda yaygınlaşmasını sağlamak olmalıdır.

2. Gerek İslâm kültür kaynaklarının gerekse klâsikleşmiş halk eserlerinin günümüze doğru aktarılıp değerlendirilmesi için yapılacak yayın ve tercüme faaliyetleri, kültür hayatımızın sürekliliği açısından bir zorunluluktur. Yine Batı'da, İslâm kültürüyle ilgili yayınlanan eserlerin yakından takip edilerek dilimize aktarılması, kültür hayatımızın dinamikleri ve yeni açılımlar kazanma yönünden önem taşımaktadır. Ne var ki, bütün bunlar yapılırken, tenkit zihniyeti ve ilmî kriterler göz ardı edilmemelidir.
3. Dinî yayıncılıkta tercümeyle bir imkân ve zorunluluk kabul etmekle birlikte, yapılacak tercüme faaliyetlerine ilişkin tutarlı bir politika geliştirilmelidir. Bu alanda taklitten tahkike, tercümeden telife geçiş, yani başka dillere çevrilmeyi hak eden özgün telif eser, ana hedef olmalıdır.
4. Alevîlik-Bektâşîlik, pek çoğu yayınlanmamış, kütüphane raflarında yayınlanmayı bekleyen zengin bir dinî-kültürel mirasa sahiptir. Bugün bu eserlerin çok az bir kısmı yayınlanmış bulunmaktadır. Ancak bu tür yayınlarda, özgün metne ve ilmî yayın kriterlerine bağlılık konusunda yeterli titizliğin genelde gösterilmediği için, toplum olarak önemli bir bilgi kirlenmesiyle karşı karşıyayız. Bu durum, toplum katmanları

arasında iletişimsizlik sorununun sürüp gitmesine, gereksiz gerginliklerin yaşanmasına ve karşılıklı dinî hoşgörünün zayıflamasına sebep olmaktadır. Toplum katmanları arasında birbirini anlama sorununun giderilebilmesi, barış ve kaynaşmanın, millî birlik ve bütünlüğün sağlanması, doğru ve bilimsel bilgiyle, bu konudaki bilgi boşluğunun doldurulması ve küreselleşen dünyamızda birlikte yaşama kültürünün gelişmesi açısından yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde bulunan bu kıymetli eserlerin, sahasında uzman ilim adamlarınca ilmî neşirlerinin yapılarak dinî-kültürel hayatımıza kazandırılması tarihî bir zorunluluktur. Diyanet İşleri Başkanlığı, İslâm kültürüne dair Alevî ve Bektâşîlerce yazılan ve halk klâsikleri hâline gelmiş bu kıymetli eserlerden bir kitap seti oluşturarak halkın yararlanabileceği genel kütüphanelere ve ilgili yerlere dağıtmayı hedeflemektedir.

5. Toplumumuzun yaklaşık % 10'unu oluşturan görme, işitme, zihinsel vb. engelli vatandaşlarımızın, toplumumuzun doğal üyeleri olduğu gerçeğinden hareketle, dinî yayın faaliyetlerinde bu kesimin dikkate alınması, dinin herkesi kucaklayan evrensel ilkelerinden yararlanarak mevcut yanlış anlayış ve tutumların düzeltilmesi ve toplumun bilinçlendirilmesi; yine bu çerçevede eğitim kurumlarının, özellikle din eğitimi veren kurumların yapılarının, engelli vatandaşlarımızı da kapsayacak şekilde gözden geçirilmesi, mevcut eksikliklerin süratle giderilmesi, öncelikli sorunlarımızdan biridir. Bu bağlamda özellikle dinî yayın faaliyetlerinde kullanılmak üzere kabartma yazı ile baskı yapabilecek bir matbaanın kurulması, dinin engellilere bakışını yansıtan ve engelli ailelerini bilgilendiren

eserlerin hazırlanarak ilgili kitlelere ulaştırılması, işaret dili destekli ve alt yazılı görsel yayınların çoğaltılması, resmî ve özel yayıncıların bu talepleri karşılayabilecek çalışmalarına imkânlar ölçüsünce destek verilmesi gerekmektedir.

6. Aile, çocuk ve gence yönelik dinî yayınların sesli, görüntülü, basılı yayın organlarında yer alış biçiminin dinî muhteva açısından bazı sorunlar içerdiği bilinmektedir. Türkiye’de çocuk ve genç hedef kitlesi için tasarlanan sesli, görüntülü ve basılı dinî yayınların dil ve anlatım dizgesi, genellikle çocuk ve genç özneye göre değil, yetişkin kimliğine göre kurgulanmaktadır. Çocuk ve gencin din ile ilişkisinde, dinin çocuğun ve gencin psikolojik ve pedagojik açılımına uygun, dinin temel değerlerini yansıtan nitelikli, anlamlı görüntülerle bütünlenmiş ve estetik açılıma sahip çok yönlü dinî yayın programı, aile odaklı, çocuk ve genç merkezli bir muhteva ile hazırlanmalıdır.
7. Ülkemiz, geçmişten bugüne çeşitli din mensuplarının hoşgörü ve barış ortamında bir arada yaşadığı bir ülkedir. Bu gerçekten hareketle, dinler arası diyalog arayışlarına katkı sağlamak ve çeşitli din mensuplarının birbirlerini tanımaları ve karşılıklı önyargıları gidermeleri için, kurumsal düzeyde akademik çalışma ve yayınların artırılması, bu hususta mevcut eksikliğin giderilmesi, sivil inisiyatifin de bu çalışmalara desteğinin sağlanması yerinde olacaktır.
8. Dinî yayıncılıkta dil sorununun çeşitli boyutları vardır. Basılı ve görsel dinî yayıncılıkta kullanılan dilin, doğru ve güvenilir bir dil olması gerekir. Din dilinin inşası bir yana, Türkçe’nin kullanımı, yazımı ve üs-

lûba dönük temel sorunlar, dinî mesajın etkisini zayıflatmaktadır. Din diline, ayrıca bu alanda eksikliği hissedilen, kadın dilinin katılması önemli bir zenginlik olacaktır. Çünkü çok seslilik ve farklı seslerin mevcudiyeti, din dilinin zenginleşmesi demektir.

9. Kur'an, Hadis ve İslâm kültürünün klâsik metinlerinde kadınlarla ilgili hüküm ve bilgilerin kendi bağlamlarında doğru değerlendirilmesi; günümüzde kadınlarla ilgili sorunların, toplumun diğer sorunlarıyla birlikte bir bütün hâlinde ele alınması ve kadın konusunun din üzerinden istismar edilmemesi için bu alanla ilgili dinî yayıncılık, kendini ciddi bir özelleştirmeye tâbi tutmalıdır.
 10. Akademik dinî yayıncılık ve dergicilik alanının en temel sorunu, yayınların ilmî yeterlilikten yoksun olmasıdır. Bu sorunu aşmak üzere, akademik dinî dergilerde hakemlik sistemine riayet edilip edilmediğini denetlemek üzere bir birim oluşturulmalı; izleme raporları doğrultusunda, başarılı yayınlar Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından desteklenmelidir.
 11. Yayıncılar arası diyalogun geliştirilmesi, sorunların giderilmesi ve yeni açılım imkânlarının kazanılabilmesi için kurumsallaşmaya gidilmelidir. Böylece dinî yayıncılık alanındaki temel sorunlar daha organize bir biçimde çözüme kavuşturulmuş olacaktır.
 12. Dinî Yayınlar Kongresi geleneksel hâle getirilmeli ve gelecek yıl İkincisi yapılmalıdır.
- Kamuoyuna duyurulur.

II. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Sonuç Bildirgesi (05-07 Kasım 2004)

- 31 Ekim - 02 Kasım 2003 tarihlerinde yapılan Türkiye I. Dinî Yayınlar Kongresi sonuç bildirgesinin 12. maddesinde belirtildiği gibi “Dinî Yayınlar Kongresi geleneksel hâle getirilmeli ve gelecek yıl ikincisi yapılmalıdır.” kararı gereği, 05 - 07 Kasım 2004 tarihleri arasında Diyanet İşleri Başkanlığı’nca düzenlenen II. Uluslar Arası Dinî Yayınlar Kongresi’ne başta RTÜK ve TRT’den olmak üzere yurt dışından 14, yurt içinden 48 bilim adamı, araştırmacı, resmî ve özel yayıncı, yapımcı, yönetmen, rejisör gibi uzmanın katılımıyla üç gün süreyle “Sesli ve Görüntülü Dinî Yayıncılık” ana başlığı altında, Türkiye’de Sesli ve Görüntülü Dinî Yayıncılığa Genel Bakış, Dinî İçerikli Film, Drama ve Diziler, Dinî İçerikli Yayınlar (Sır Dizileri, Çizgi Film ve Radyo), Sesli ve Görüntülü Medyada İslâm ve Müslüman İmajı, 11 Eylül Sonrası Amerikan Sesli Görüntülü Medyasında Müslüman ve İslâm İmajı, TV’de Dinî Programlar, Yurt Dışında Radyo ve Televizyonlarda Dinî Yayınlar ile Sesli ve Görüntülü Dinî Yayınların Geleceği konularının ele alındığı II. Uluslar Arası Dinî Yayınlar Kongresi gerçekleştirilmiş ve bu kongrede aşağıda belirtilen konular karara bağlanmıştır:

1. Toplumun din konusunda aydınlatma görevi, 22.06.1965 tarih ve 633 sayılı kanunla Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmiştir. Bu görevin cami içi hizmetler ve basılı yayınlarla sınırlı kalamayacağı, başta sesli ve görüntülü yayınlar olmak üzere bütün kitle iletişim araçlarından yararlanılması gerektiği kaçınılmazdır. Toplumun din konusundaki beklentilerine sağlıklı cevap verebilmek amacıyla sesli ve görüntülü yayınlarla günümüz şartlarında en üst seviyede din hizmeti verilebilmesi için ülkemizin bilim ve sanat çevreleri ve ilgili diğer kurumlarıyla iş birliği yapılarak günümüz insanının ihtiyaçlarına gereği gibi cevap verecek çağdaş ve etkin bir yayın politikası belirlenmelidir.
2. Sesli ve görüntülü yayınlarda din; içinde yaşadığımız toplumu ortak idealler etrafında birleştiren, aile yapısını koruyan, toplumu huzura götüren yönüyle ele alınmalıdır. Dinin bireysel yönünün yanı sıra toplumsal ve evrensel yönünün de vurgulanmasına önem verilmelidir. Bu yapılırken didaktik anlatıma dayalı programlar yerine, hayatın içinde ve tabii akışında var olan din, günümüz insanına hitap edecek seviyede bir dil ve üslûpla, Kur'an-ı Kerim ve Sahih Sünneti esas alan, tarihî ve kültürel değerlerimizi kucaklayan, millî birlik ve beraberliğimizi sağlayan bir anlayışla işlenmelidir.
3. Sesli ve görüntülü dinî yayınlarda, ülkemizin ilâhiyat, iletişim ve sanat alanlarında- ki birikimi ile TRT ve özel kanalların deneyimleri bir araya getirilerek, çocuklar, gençler, geniş halk kitleleri, yurt içi ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik uygun yayın politikaları belirlenmelidir.

4. Çeşitli televizyon kanallarında dinî ve bilimsel temellere dayanmayan, üzerinde toplumsal kabul oluşmamış birtakım ihtilafli dinî konuları içeren tartışma programlarına yer verilmesi, söz konusu programların genellikle ehil olmayan kişilerle yapılması toplum üzerinde faydadan çok zarar verici sonuçlar doğurmuştur. Bu tür zararların önlenmesi için, Türkiye'nin ilâhiyat birikimi ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın tecrübeleri ışığında iş birliğine gidilmesi zorunluluk arz etmektedir.
5. Sesli ve görüntülü yayıncılığın sınır tanımaz gücü, dünyayı küresel bir köy hâline getirmiştir. Bu itibarla yapılacak dinî yayınlarda, diğer din ve kültürlerin göz ardı edilmemesi, dinlerin bir yarış ortamına çekilmemesi, bir dinin hakikatlerini anlatırken başka bir dini kötüleme yoluna gidilmemesi önem arz etmektedir. Din konusunda bilgi verirken imaj, reklâm ve propaganda yollarına başvurarak taraftar edinme yollarına gidilmemelidir.
6. Diyanet İşleri Başkanlığı, yarım yüzyıldan beri Dinî ve Ahlâkî Musahabeler, İnanç Dünyası ve Diyanet Saati gibi programlarda TRT ile işbirliği içerisinde hareket etmektedir. Ayrıca hazırlamış olduğu sesli ve görüntülü eserlerle diğer yayın kuruluşlarına hizmet sunmaktadır. Ancak 1997 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı ile TRT Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol bugün için yetersiz olduğundan ihtiyaçlara göre yeniden hazırlanmalı; ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı'nca daha etkin bir dinî yayın hizmeti verilebilmesi amacıyla müstakil bir televizyon kanalı tahsisi için alt yapı çalışmalarına başlanmalıdır.

7. Yıllardan beri Hollywood filmlerinin büyük bir kısmında din adamları, saygın, kültürlü ve uzlaştırıcı bir tiplenmeyle karşımıza çıkarken; Türk sinemasında kaba, gerici, yobaz, hurafelerle örülmüş, toplumun etik ve estetik değerlerini hiçe sayan bir din adamı imajının oluşturulması, toplumda saygı duyulan imajının aşındırılmasına yol açmakta, dolayısıyla din adamına karşı takınılacak tavrın dine de olumsuz yaklaşıma dönüşmesine sebep olmaktadır. Bu itibarla millî mücadele konulu filmlerde, din adamlarının düşmanla işbirliği yapan vatan haini insanlar olarak gösterilmesi, bazı bölgelerimizde yaşanan kadının ezilmişliği, törelerden kaynaklanan birtakım trajik durumların İslâm'ın gereğiymiş gibi filmlerde yansıtılması, dinin çağdaşlığın karşıtı bir sunumla verilip, din adamlarının da bilim ve sanata karşı duran, gerici, yobaz, üfürükçü olarak takdimi asla kabul edilemez.
8. Bundan sonra yapılacak filmlerde, zihinlerde mevcut kötü imajın silinerek, din adamının toplumla barışık, hayatın her safhasında halkla iç içe olan, onların sorunlarıyla yakından ilgilenen; bilgili, görgülü, kültürlü ve saygın, sosyo-kültürel ve sosyo-psikolojik yardım hizmetlerindeki fonksiyonel kişiliği gözler önüne serilmeli, dinî mesajlar daima çağın, yaşadığımız tabii hayatın içinden olmalıdır. Bu itibarla din görevlisini doğru bir şekilde filme aktaracak senaristlerin, cami eksenli din hizmetleri araştırması gibi alan araştırmalarından haberdar olması ve kendilerinin de bu konuda yeterli gözlemler yapması gerekir.
9. 11 Eylül 2001'de ABD'de meydana gelen ve herkesi derinden etkileyen terör olaylarının ardından,

başta ABD ve AB ülkeleri olmak üzere bütün dünyaya kamuoyunda İslâm ve Müslüman imajına dönük yıpratıcı propagandalar devam etmektedir. Hatta bu propagandalar Batı'da "İslâm korkusu" (Islamophobia) denilen bir durumu ortaya çıkarmıştır. Yapılacak yayınlarda sadece din konusunda doğru bilgiler verilmekle yetinilmemeli, söz konusu durumu ortaya çıkaran yanlış bilgiler tashih edilerek bu imajın ortadan kalkmasına çalışılmalıdır. Bu amaçla Diyanet İşleri Başkanlığı, çeşitli kurum ve kuruluşların desteğini de yanına alarak dünya kamuoyunda oluşturulmak istenen bu olumsuz imajı düzeltmek; İslâm'ın evrensel mesajını, tarihten süzülüp gelen kültürel değerlerini yeni bir biçimde sunmak amacıyla müşterek çalışmalara öncülük etmelidir.

10. Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında günümüz insanının ihtiyaçlarını karşılayıcı nitelikte ve estetik değeri yüksek eserlerin üretilebilmesi amacıyla değişik iletişim fakültelerinde İslâm ve din adamı imgesi vb. konulu çalışmalara yer verilmesi sağlanmalı, dinî film senaryoları dalında yarışmalar düzenlenmeli, bu yarışmalar sonucunda ödüller verilmeli, kazanan projelerin filme aktarılabilmesi için gerekli finansman temin edilmeli, periyodik olarak ulusal ve uluslar arası dinî film festivalleri düzenlenmeli, bu şekilde dinî konulu sinema filmleri için zengin bir materyal elde edilme yoluna gidilmelidir. Bu hususta TRT ve Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliği içerisinde olmalıdır.
11. Dinî temalı senaryolarda büyük ölçüde kötülüklerin yerine iyiliklerin gösterilmesi pedagojik açıdan daha uygun olacaktır. Didaktik anlatımlar filmi sıkıcı

hâle getireceğinden gündelik hayatın çeşitli alanlarını konu edinmek suretiyle zenginlik kazanmalıdır. Böylece bu filmlerdeki tek düzelik, sosyal hayattan kopukluk ve izlenmedeki sıkıcılık büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

12. Son yıllarda ilgi gösterilen ve çoğunlukla gerçek hayattan kesitlerin sıra dışı öykülerle anlatıldığı sır dizileri; yer yer dinî ilkeleri göz ardı eden pasif dindarlık anlayışını beraberinde getirmektedir. Bu diziler, insanları mucize, keramet gibi beklentilere sokmakta, sünnetullah dediğimiz kuralların geçerli olduğu bir dünyanın dışında olağanüstü tesadüflere şartlandırmaktadır. Bu dizilerin yapımcıları, yukarıdaki hususları göz önünde bulundurmalı; şiddet içerikli ve ürkütücü söylem ve sahnelere yer vermemeli, büyük ölçüde çocuk ve ailenin ıslahına yönelik eğitici-öğretici mesajlar vermeye özen göstermelidir.
13. Çocuklar ve geniş kitlelere etkisi göz önünde bulundurulduğunda, çizgi filmlerin dinî yayıncılıkta ağırlıklı bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Önemli konuların basit çizimlerle, düşük bütçelerle ve özensizce ele alınması, beklenen tesirin oluşmaması sonucunu doğurmaktadır. Bu itibarla dinî konular içeren çizgi filmlere ayrı bir özen gösterilmeli, bu tür filmlerde kalite daima standartların üstünde tutulmalıdır. Bu işe gönül vermiş özel televizyon kuruluşlarının yanında, Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı ile devletin diğer kurumlarının kaliteli çizgi film üretimine destek vermeleri bu alanda daha güzel ürünlerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

14. Çağımızda her geçen gün internet kullanıcılarının sayılarının katlanarak arttığı görülmektedir. Bu da dinî yayıncılık açısından konu üzerinde hassasiyetle durulması gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu itibarla Diyanet İşleri Başkanlığı'nın mevcut web sitesinin başta muhteva olmak üzere, tasarım, argüman, ses ve görüntü efektleri bakımından zenginleştirilmesi, ayrıca sitenin tamamının Arapça ve Batı dillerine tercüme edilmesi faaliyetlerine hız verilmesi yerinde olacaktır.
15. Yerel radyo ve televizyon kuruluşlarının sesli ve görüntülü yayıncılıkta üstlenmiş oldukları rol aşikardır. Ancak bu kuruluşların daha nitelikli hizmet sunabilmeleri için il/ilçe müftülükleri ve yakınlarındaki İlahiyat fakülteleri ile işbirliği yapmaları zorunluluk arz etmektedir.

III. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Sonuç Bildirgesi (28-30 Ekim 2005)

- Diyanet İşleri Başkanlığınca ilki 31 Ekim - 02 Kasım 2003, ikincisi 05-07 Kasım 2004 tarihleri arasında düzenlenen ve geleneksel hâle gelen Dinî Yayınlar Kongresinin üçüncüsü, 28-30 Ekim 2005 tarihleri arasında “Türkiye’de Çocuk Yayıncılığı” konusunu ele almak üzere Ankara’da gerçekleştirilmiştir.
- “Türkiye’de Çocuk Yayıncılığı” konusunun ele alındığı III. Dinî Yayınlar Kongresinin amacı, çocuk yayıncılığının sorunlarını tespit ederek bunların giderilmesi için ortak bir zemin oluşturmak, çocuklara yönelik dinî yayınların kalitesini artırarak çocuk sorunlarının çözümüne katkı sağlamaktır. 49 bilim adamı ve araştırmacının katılımıyla gerçekleştirilen kongrede; çocuk yayıncılığının tarihsel gelişimi, çocuk yayınları ve din, görsel yayınlar ve çocuk konuları ile çocuklara kitabı sevdirmek ve okuma alışkanlığı kazandırma, dinî kavramların çocuk diline aktarılması sorunu, çocuklara yönelik çeviri yayınlar ve çocuk yayınlarında arz-talep ilişkisi ve dağıtım sorunlarının değerlendirildiği sorunlar alanı ele alınmıştır. Kongreye, çocuk yayıncılığı yapan 20 yayınevi de gözlemci olarak katılmıştır.

- Ayrıca kongrede, Ankara İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından tespit edilen ve ilköğretim çağındaki 26 öğrencinin katılımıyla “Çocuk Oturumu” gerçekleştirilmiştir. Bu oturumda çocuklar, kendileriyle ilgili sorunları dile getirmiş ve oturumun sonunda, bilim adamı ve çocuk yazarları birer değerlendirme yapmıştır.
- III. Dinî Yayınlar Kongresinin sonucunda aşağıda belirtilen konular karara bağlanmıştır:
 1. Ülkemizde çocuklara yönelik yayınlar, Tanzimat döneminden itibaren belli bir ivme kazanmış ve gelişerek artmaya devam etmiştir. Ancak çocuk yayıncılığında, özellikle batı çocuk edebiyatının yakalamış olduğu seviye ile ülkemizdeki çocuk yayınlarının düzeyini karşılaştırmak mümkün değildir. Ülkemizdeki çocuk yayıncılığı, başta estetik yön olmak üzere niteliği ve etkisiyle diğer alanlardaki yayıncılığın da gerisindedir. Ülkemizdeki çocuk yayıncılığının seviyesinin geliştirilmesi amacıyla resmî kurumlarla özel kuruluşlar bilgi alışverişi ve dayanışma içinde olmalı, periyodik olarak istişare ve çalışma toplantıları düzenlemelidir.
 2. Son yıllarda ülkemizde, çocuklara yönelik nitelikli dinî yayınların sayısında artış olmakla birlikte; çocuk yayıncılığında dinî konulara çağdaş dünya örneğinde olduğu gibi ciddiyetle yaklaşıldığını söylemek mümkün değildir. Bu yayınlarda dinî konulardan uzak durulmuş, ahlâkî değerler yüzeysel bir bakışla ele alınmış ve aile olgusuna gerekli özen gösterilmemiştir. Çocuk yayınlarında işlenen dinî konular, onların algı düzeyi ve psikolojisine uygunluk bakımından birtakım sorunlar içermektedir. Bunların giderilmesi amacıyla yazar, eğitimci, yayıncı, ilâhiyat

Fakülteleri ve Diyanet İşleri Başkanlığı iş birliği içinde olmalıdır.

3. Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın; Balkanlar, Kafkaslar ve Türk dünyasındaki soydaş ve dindaşlarımızın millî kimliklerini korumalarına katkı sağlamak amacıyla çocuklara eğitim ve kültür hizmeti sunmak, bu alandaki ihtiyaç ve beklentileri karşılamak için çocuk yayıncılığı son derece önemlidir. Ayrıca AB üyesi olmaya hazırlanan ülkemizde, toplumlar ve kültürler arası diyalogun sağlıklı işlemesi bakımından çocuklara yönelik basılı, sesli ve görüntülü yayınlarla ilgili dünyadaki gelişmelerin yakından izlenmesi gerekir. Bu sebeple ülkemizdeki resmî ve özel bütün yayıncılar, yurt dışına yönelik çocuk yayınlarını da değerlendirmek üzere iş birliği içinde olmalıdır.
4. Çocuklara yönelik basılı, sesli ve görüntülü yayınlarda millî, manevî, ahlâkî ve moral değerleri benimsetici politikalar geliştirilmeli, çocuk psikolojisi dikkate alınarak hiçbir yayın türünde yozlaştırıcı temalar ve şiddet unsuruna yer verilmemelidir.
5. Çocuklara yönelik yayınlarda yeni bir anlayış ve söylem geliştirilmeli; onları güçsüz, öz güvensiz, soru sormaktan yoksun gören ve gösteren üslûptan vazgeçilerek yaratılış farklılıklarına ve kişisel özelliklerine saygı duyan, çeşitliliği ve çoğulculuğu hoşgören üslûplar benimsenmelidir.
6. Her türlü çocuk yayınında çocukların beden, zihin, hayal ve dil gelişimlerini gözetten bir tutum izlenmelidir. Yayınlarda yaş gruplarının ihtiyaç ve beklentilerine uygun ürün zenginliği ve çeşitliliği sağlanmalıdır.

7. İnsanların eşit ve özgür doğdukları gerçeğini yok sayan; cinsiyet, dil, ırk, renk, din gibi ayrımcılıkları doğuran, besleyen, pekiştiren; düşmanlık ve şiddeti özendiren yayınların önlenmesi ve etkisizleştirilmesi için yasal ve toplumsal tedbirler alınmalıdır.
8. Çocuk yayınlarında mesajların karmaşıklığı ve birden fazla mesajı bir seferde ve didaktik bir anlatımla sunmaya çalışmaktan vazgeçilmeli, özellikle görsel yayınlarda hedef kitle olan çocukların evre farklılıkları abartılmamalıdır.
9. Çocuk yayıncılığı yapan resmî ve özel yayınevleri, yıkıcı akımlar ve zararlı maddelere karşı çocukları bilgilendirici ve bilinçlendirici yayınlar yapmalıdır.
10. Genel olarak çocuk yayıncılığı, özel olarak çocuk edebiyatı, yayıncılığın ve edebiyatın temel gereklerinin ve ölçütlerinin altında bir düzeye düşürülmemelidir. Çocuk yayınlarında dilimizin incelik ve güzellikleri, deyim ve atasözleri çocuklara sevdirmeli, çeviri yayınlar çocuk edebiyatçıları tarafından yapılmalı, edebiyatımızın klâsikleri uzmanlar tarafından çocukların diline kazandırılmalıdır.
11. Çocuklarda dinî duygunun sağlıklı gelişimi açısından dinî kavramların çocuk diline aktarılmasında din eğitimcileri, çocuk psikolog ve edebiyatçıları ortak çalışmalar yapmalıdır. Bu çerçevede Diyanet İşleri Başkanlığı, çocuklara yönelik resimli bir dinî kavramlar sözlüğü hazırlamalıdır.
12. Diyanet İşleri Başkanlığı, din konusunda toplumu aydınlatma görevi çerçevesinde çocuklara yönelik yayınlara özel bir önem vermektedir. Yeni nesillerin

sağlıklı yetiştirilmesi, kimlik ve kişilik sahibi olabilmesi için dinî, millî, ahlâkî ve moral değerlerin onlara benimsetilmesi gerektiği, bunun sadece ailenin ve eğitim kurumlarının sorumluluğunda olmadığı; Başkanlığımız, diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının da bu konuda sorumlulukları olduğu açıktır. Buradan hareketle Başkanlığımız, din hizmeti ve yaygın din eğitimi faaliyetleri çerçevesinde çocuklara yönelik çeşitli dinî yayın projelerini başlatmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu çalışmalarını hızlandırarak sürdürmelidir.

13. Diyanet İşleri Başkanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı gibi kamu kurumları, kaliteli yayın yapmakla birlikte çocuk yayınlan alanında özel yayınevlerini yönlendirici projeler geliştirmeli ve onların ürettiği kaliteli yayınların daha geniş kitlelere ulaştırılması için destek vermelidir.
14. Bünyesinde Fen-Edebiyat veya Eğitim Fakültesi bulunan üniversiteler, “Çocuk Edebiyatı Anabilim Dalı” oluşturmalı ve “Çocuk Edebiyatı Araştırma Enstitüsü” kurmalıdır. Ayrıca Kültür Bakanlığı, araştırmacılara ve çocuklara yönelik “Çocuk Kütüphanesi” kurmalı ve internet ortamında çok kapsamlı “Çocuk Yayınları Sitesi” hazırlamalıdır. Belediyeler de “Gönüllü Çocuk Kütüphaneleri” oluşturmalı ve çocuklara kitap sevgisi kazandırmalıdır.
15. Başta Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi ile Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi (İSAM) olmak üzere çocuklara açık kütüphanelerde “Çocuk Kitapları” bölümü oluşturulmalıdır.

- 16.Devlet İstatistik Enstitüsü ve Kültür Bakanlığının web sitelerinde kitap istatistikleri güncelleştirilerek işlevsel hâle getirilmelidir.
- 17.Nitelikli ürünlerin çoğalması için kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları, çocuk edebiyatı alanında ödüllü yarışmalar düzenlemeli ve çocuk edebiyatı yazarlarını teşvik etmelidir. Diyanet İşleri Başkanlığı da başta çocuk edebiyatı olmak üzere çeşitli alanlarda ödüllü yarışmalar düzenlemelidir.
- 18.Diyanet İşleri Başkanlığı, kongrede gündeme getirilen, çocuklara camileri tanıtma ve sevdirme amaçlı “çocuk vaazları” da denilebilecek dinî söyleşi projesine destek vermeli, İstanbul’da Sultanahmet Camii ile Ankara’da Kocatepe Camii’nde haftada bir gün uzmanlar tarafından çocuk vaazları verilmelidir.
- 19.IV. Dinî Yayınlar Kongresinde, “Türk-İslâm Klâsikleri” konusu ele alınmalıdır.

IV. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Sonuç Bildirgesi (30-31 Ekim 2009)

- Klâsikler, kültür ve medeniyetlerin kurucu metinleridir. Onların gün yüzüne çıkarılmasında şimdiye kadar olması gereken özen ve titizliğin gösterildiği söylene-
mez. Böyle olduğu için bugün klâsiklere duyulan ihti-
yaç toplumsal bir beklentiye dönüşmüş durumdadır.
- Klâsikler, kültür mirasımızın kök hafızalarıdır. Bugün bu hafızaların günümüzü inşa sürecinde sağlayacağı im-
kanlar göz ardı edilemez. Dinî klâsikler, İslâm gelene-
ği ve kültür havzası içinde üretilmiş muteber metinleri ifade etmektedir. Bu bağlamda ilimden sanata kadar her alanda medeniyetimizin temel referans ve kodları-
nı içinde barındıran klâsiklerimiz, aynı zamanda İslâm ilimlerinin belli başlı alanlarını da kapsamaktadır.
- Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından birincisi 31 Ekim -
02 Kasım 2003, ikincisi 05-07 Kasım 2004 ve üçün-
cüsü 28-30 Ekim 2005 tarihleri arasında düzenlenen ve geleneksel hâle gelen Dinî Yayınlar Kongresi'nin dördüncüsü, 30-31 Ekim 2009 tarihleri arasında "Dinî Klâsikler" konusunu ele almak üzere Ankara'da ger-
çekleştirilmiştir.

- “Dinî Klâsikler” konusunun ele alındığı IV. Dinî Yayınlar Kongresi'nin amacı dinî klâsiklerin toplumun her kesimi tarafından yeni bir duyarlılıkla anlaşılmasına katkı sağlamaktır. Bu çerçevede, geleneğimizden süzülerek günümüze ulaşan evrensel değerlerimizi, zengin ilmî ve kültürel mirasımızı geleceğe taşımak gayesiyle dinî kültürümüzün yapı taşları olan dinî klâsiklerin yeniden neşri meselesini konunun uzmanlarıyla ele alıp değerlendirmek, böylece dinî hayatımıza ışık tutacak ve toplumun dinî ihtiyaç ve beklentilerinin sağlıklı bir şekilde karşılanmasında pratik açılımlar getirecek bir düşünce zemini oluşturmak ve Başkanlığımızca neşredilmesi düşünülen klâsiklerle ilgili bir yol haritası belirlemek hedeflenmişti.
- 36 bilim adamı ve araştırmacının katılımıyla gerçekleştirilen kongrede dört oturumda; Müslümanların bilimler tarihinde 800 yıl süren yaratıcı merhalesini ne kadar tanıyoruz, bir medeniyet tezahürü olarak klâsikler, dinî klâsiklerin toplumsal zemini, kültürler arası geçişlilik ve klâsiklerimiz, klâsiklerin ürettiği paradigmlar, klâsik kaynakları anlamak bakımından şerh ve haşiye geleneği, modern bilgi sistematiği ve klâsikler, İslâm düşünce geleneğinin sürekliliğinde klâsiklerin rolü, klâsiklerin dili ve söylemi / klâsikleri okuma yöntemi, klâsiklerin çevirisi ve yorumu sorunu, klâsiklerin referans değeri, din dilini oluşturmada klâsikler, dinî hayatı besleyen klâsikler, klâsiği günümüze ve geleceğe taşıma sorunu, temel ahlâk klâsiklerimiz ile Anadolu'da dinî hayatı şekillendiren klâsiklerin yeniden neşri konuları ele alınmıştır.
- Ayrıca kongreye, dinî klâsikleri neşreden 20 yayınevinden temsilciler de gözlemci olarak katılmıştır.

- Dinî Yayınlar Kongresinin sonunda aşağıda belirtilen konularda görüş birliği sağlanmıştır:
- İslâm medeniyetini inşa eden dinî, ilmî, edebî, ahlâkî klâsikler konusunda toplumsal bir bilinç oluşturmak, genç kuşakların tarih, kimlik ve aidiyet bilincini psikolojik bir özgüvenle geliştirmesi açısından önem arz etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu bilinci oluşturmak için bir dizi faaliyet başlatmalıdır.
- Anadolu İslâm kültürünün şekillenmesinde önemli rolü olan halk klâsiklerini, yazıldığı çağı ve şartları göz ardı ederek anakronik biçimde istihza konusu yapan yaklaşım tarzı en haff ifadeyle indirgemeci bir tutumdur. Bu tür eserleri, İslâm tarihi ve geleneği içinde bir bütün olarak ele almayan ve toptan olumsuzlayan bir yaklaşım, klâsiklere yönelik oluşturulması gereken bilinci olumsuz yönde etkilemektedir. Bilimsel eleştiri sınırlarını aşan, indî ve parçacı yaklaşımlarla İslâm medeniyetinin inşasında referans değeri taşıyan klâsikleri değerlendirmek kabul edilemez. Binaenaleyh sorumlulukları gereği basınıyayın organlarının bu konuda hassasiyet göstermesi önem arz etmektedir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, günümüzde dinî ve manevi hayatın geçmişle ilişki kurularak inşasında ve sürdürülmesinde öncelik arz eden dinî, ilmî, edebî, ahlâkî klâsiklerle ilgili bir envanter çalışması yapılmasına ve bunların kategorik olarak tasnif edilerek belli bir yayın politikası çerçevesinde neşrine öncülük etmeli ve bu amaçla bilim adamları ve yayıncılardan oluşan bir komisyon oluşturmalıdır.
- Toplumun dinî düşünce ve hayatında etkin yeri olan ve kuşaklar arasında köprüler oluşturan klâsiklerin çevirisinde bireysel çabalar zaman zaman yetersiz kal-

maktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri ve ilgili fakültelerle iş birliği hâlinde bu nevi eserlerin günümüz Türkçe'sine aktarılmasına öncülük etmelidir. Böylece klâsiklerin doğru anlaşılması ve daha geniş kitlelere ulaştırılması sağlanmalıdır.

- Diyanet İşleri Başkanlığı, dinî klâsiklerin özel yayınevleri tarafından neşir faaliyetini önemli bir aktivite olarak görmekte, bu tür çabaların devamlılığını arzu etmekte ve bu yayınların tercüme ve neşrinde gereken dikkat ve özenin azamî derecede gösterilmesi gerektiğine inanmaktadır.
- Diyanet İşleri Başkanlığının; vaaz, hutbe ve irşad faaliyetlerinde dinî klâsiklerden yeterince yararlanmaması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bu bağlamda Başkanlık, çeşitli türlerden dinî klâsikleri setler hâlinde neşretmeli veya bazı dinî klâsiklerden seçkiler yaparak yayınlamalı ve imkanlar ölçüsünde görevlilerine ücretsiz olarak ulaştırmalıdır.
- Diyanet İşleri Başkanlığının, İslâm medeniyeti içinde ortaya çıkan irfan geleneğinin temel klâsiklerinden herhangi birini bugüne kadar neşretmemiş olması önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Özellikle vaaz, hutbe ve irşad faaliyetlerinde ortak bir gönül dilinin oluşumuna katkı sağlamak için bu tür temel klâsiklerin Başkanlıkça neşredilmesi önem arz etmektedir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, hem SelçukluOsmanlı klâsiklerinin neşrine öncelik vermeli hem de Cumhuriyet döneminde yayınlanma fırsatı bulan ve bugün yeniden basımına ihtiyaç duyulan “Sahîhi Buharî Muhtasarı Tecrîdi Sarîh Tercemesi ve Şerhi” ile “Hak Dini Kur'an Dili” gibi eserleri bunlar üzerinde yapılan bilimsel çalışmalardan da istifade ederek tekrar neşretmelidir.

- Diyanet İşleri Başkanlığı, 2010 yılını Kur'anı Kerim'in nüzulünün 1400. yılı olması münasebetiyle "Kur'an Yılı" ilân ederek çeşitli etkinlikler düzenlemeyi planlamaktadır. Bu çerçevede, Kur'an'a ve Kur'an ilimlerine dair bazı klâsiklerin neşrine ve tanıtımına öncelik verilmelidir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, yeniden neşredilen klâsiklerin tenkitli okuma ve müzakerelerine imkan veren planlamalarla Eğitim Merkezlerinde klâsik okumaları, seminer ve toplantıları düzenlemelidir. Bilhassa Osmanlı klâsiklerinin rahatça okunmasını sağlayacak seminerler düzenlemelidir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, klâsik özelliğini haiz bazı eserlerin tahkikli neşrini özendirmeli ve bu amaçla yüksek lisans ve doktora çalışmalarına destek vermelidir.
- Şimdiye kadar gerçekleştirilen yayın kongrelerinin önemli kazanımlarından biri dinî yayıncılık faaliyetinde bulunan yayınevleriyle iş birliği imkanlarının ortaya çıkmış olmasıdır. Bu iş birliğini daha da geliştirmek için Diyanet İşleri Başkanlığı Dinî Yayınlar Dairesi Başkanlığı, başta dinî klâsiklerin neşri konusu olmak üzere çeşitli konularda özel yayınevleriyle toplantılar yapmalıdır.
- Diyanet İşleri Başkanlığı; dinî, ilmî, edebî, ahlâkî klâsikler konusunda bilinç oluşturmanın ve onları genç kuşaklara tanıtmanın yolunun sadece klâsik eserleri neşretmekle mümkün olamayacağı görüşündedir. Bu sebeple resmî ve özel televizyonların klâsik eserlerimizi tanıtıcı belgesel programlara yer vermesinde yarar görülmektedir.
- II. "V. Dinî Yayınlar Kongresi"nde, "Tarihten Günümüze Kadın Konulu Yayınlar" ele alınmalıdır.

V. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Sonuç Bildirgesi (2-4 Aralık 2011)

- Kadın ve erkek insan varlığının iki temel yapı taşıdır. İnsan, İslam'a göre kadınıyla erkeğiyle eşrefi mahlûkattır. Kadının cinsiyet vurgusundan bağımsız olarak, erkekle birlikte sahip olduğu var oluşsal değer, geçmişten günümüze hem geleneksel hem de modern etkilerle sarsıntıya uğramıştır.
- Kur'an ve Sünnet'te açıkça vurgulandığı gibi, İslam'ın kadın imgesi, kadın ve erkeğin birbirini tamamlayan iki asli unsur oluşunda odaklanmaktadır. Müslüman toplumlarda kadın algısı ve tasavvuruna ilişkin kendi zaman ve coğrafyalarıyla kayıtlı kimi örnekler, tâbi oldukları zaman ve mekânlar için anlamlı ve anlaşılabilir olmakla birlikte, bugün bu tecrübelerin yeniden okunmasına ve farklı açılardan yorumlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Günümüzde kadın gerçeğinin bir problematik olarak ele alınması ve bu bağlamda ortaya çıkan sorunların dini inanç ve uygulamalarla ilişkilendirilmesinde, İslam'ın evrensel kurucu ilkelerinin esas alınması gerektiği izahtan varestedir.

- Küresel düzeyde ortaya çıkan kadın merkezli pek çok sorunun gerçekte tarihsel olduğu kadar, ekonomik, politik, ideolojik ve narsist saiklerle de acımasızca istismar edildiğini unutmamak gerekir. Günümüzde sıkça karşılaşılan cinsiyet ayrımı, taciz, aile içi şiddet, kadının eğitimden mahrum bırakılması gibi sorunların giderilmesinde, gerçekliğin üzerini karartmak yerine soğukkanlı bir duyarlılıkla hakikatin ortaya çıkarılması için çaba sarfetmek gerekmektedir. Ayrıca kadın haklarına ilişkin sorunları dillendirirken ve çözümler ararken bir bütün olarak insan haklarının içerdiği ilkelerin zedelenmemesi için özen gösterilmelidir. Küresel bilgi ağlarının ürettiği gerilimler vahşi kapitalizmin açığa çıkardığı dehşet karşısında mağdur duruma sürüklenen kadının, maruz kaldığı dolaylı ve dolaysız şiddetin sistematik yapısına karşı, insanlığın yüksek bir ortak duyarlılık geliştirmesi elzemdir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 45 yazar, akademisyen ve araştırmacı; 26 katılımcı ve 13 yayınevi sahibinin katılımıyla 2-4 Aralık 2011 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen 'Kadın Konulu Dini Yayınlar' başlıklı V. Dini Yayınlar Kongresinde; 'kadın konulu yayınların tarihsel süreci, kadın konulu dini neşriyat, kadın konulu dini yayıncılığın sorunları, kadın konulu dini yayıncılıkta gelecek için perspektifler' konuları ele alınmıştır. Ayrıca kadının eğitim sorunsalı, kadın cinayetleri ve kültürel kodları ve modernizmin dayattığı cinsiyet kimlikleri başlıklı seminerler gerçekleştirilmiştir.

- Kongre sonunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:
1. Kur'anı Kerim'de ve Hz. Peygamberin Sünnetinde kadın, cinsiyet bağlamında değil insanlık düzleminde ele alınmıştır. Kadın ve erkek arasındaki cinsiyet ayırımı ve karşıtlığına ilişkin söylemlerin, İslam'ın temel metinlerine yansıtılması anakronik bir yaklaşımın ürünüdür.
 2. Tarihsel süreç içerisinde kaleme alınan İslam kitâbiyatında, kadına dair eserler gözden geçirildiğinde, yerleşik kültür ve anlayışların etkisiyle yüce dinimizin genel prensipleriyle çelişen, yanlış, eksik, önyargılardan beslenen ve günümüzde kadın karşıtlığı olarak görülebilecek bazı yorumların yer aldığı bilinmektedir. Tefsir, hadis, fıkıh literatüründe kadına dair yapılan bu yorumların büyük bir kısmı, nassların sarih delaletine dayanmaktan çok dönemin sosyo-kültürel şartları içerisinde ortaya çıkan zihniyet yapılarını yansıtmaktadır. Bununla birlikte söz konusu yorumların kendi dönemlerinde ifade ettikleri anlam ve işlevler dikkatten kaçırılmamalıdır.
 3. Özellikle popüler dini kaynaklarda yer alan kadının yaratılışına ilişkin mitoloji ve hurafe niteliğindeki tasvirler, kadına yönelik zayıflık ve eksiklik söylemi, fitne ve ayartıcılık ithamı, kadının erkek üzerinden tanımlanıp konumlandırılması İslam'ın özüyle bağdaşmamaktadır.
 4. Fıkıh literatürü kadınların daha çok haklarına ve sorumluluklarına taalluk eden konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu kaynakların, yazıldıkları dönemin şartları çerçevesinde oluşturulduğu gerçeği dikkatten uzak tutulmamalıdır.

5. Kadınla ilgili sorunlar, kadın hakkında oluşan yanlış düşünce ve telakkiler, sadece doğu toplumlarının ya da İslam toplumlarının değil, bütün insanlığın ortak problemidir. Kadim din ve kültürlerin Müslüman toplumlara tesiri, yerleşik kültür ve geleneklerin baskın çıkması, dinin ve dinî metinlerin yanlış anlaşılması ve yorumlanması, bu tür düşüncelerin yerleşip derinleşmesine zemin hazırlamıştır.
6. Bugün özellikle kadına ilişkin sorunlar, küresel ölçekte ve insanlığın ortak sorunları olmakla birlikte, bunların bir kısmının yerel şartlardan kaynaklandığı da unutulmamalıdır. Kadına dair yapılan çalışmalarda daha bütüncül bir bakış açısı sergilenmelidir.
7. Geleneksel literatürümüzde yer alan kadına ilişkin kısır, menkıbe ve yorumların güncel edebi üretimlere katkı sunacak şekilde yeni bir okumaya tabi tutulmasına ihtiyaç vardır.
8. Kur'anı Kerim'in bugünkü kadın ayrımcılığına mesnet sayılabilecek biçimde ataerkil bir öze sahip olduğuna ilişkin yaklaşımlar hiçbir şekilde onaylanamaz. Müslüman kadınlar ve erkekler Kur'anı Kerim'i kendilerine sunulan ilahi bir hidayet ve rahmet kitabı olarak görürler ve böyle inanırlar.
9. Kadınla ilgili problemler bağlamında, İslam'ın temel kaynaklarının bizzat kendilerinin tartışma konusu yapılması ve bunun ısrarla sürdürülmesi anlamsızdır. Asıl yapılması gereken, sorunun gerçek temelleri üzerinde yoğunlaşmak, bu konuda sonuç alınabilir adımların atılabilmesi için uzun soluklu çalışmalara yönelmek, İslam'ın daha doğru bir şekilde

anlaşılması için kalıplaşmış zihniyet yapılarını yeniden gözden geçirmek olmalıdır.

10. Kadın konusunda savunmacı bir yaklaşımdan vazgeçilmeli, bunun yerine geleneğin temel çizgilerini koruyan ve günümüzün algılarını da göz ardı etmeyen bir yaklaşım benimsenmelidir.
11. Sanal âlemde ve görsel medyada kadın bir tüketim ve reklam unsuru olarak istismar edilmektedir. Görsel medyada kadın imgesi, kadını gerçek kimliğinden çok bir tüketim nesnesi biçiminde sunmakta, bu sunumda kimi zaman kadının cinselliği, kimi zaman kadının duygusallığı, kimi zaman da zaafı ön plana çıkarılarak kadın bir meta şeklinde ticari istismar konusu yapılmaktadır.
12. Görsel medyada kadına karşı uygulanan cinsiyetçi ve ayrımcı dile karşı toplumsal ortak bir bilinç oluşturulmalıdır. Medyada kadın ile ilgili konular dar kapsamlı ve yalnızca bazı rolleri içine hapsedecek bir yaklaşımla ele alınmamalıdır. Görsel medyada kadın, potansiyel tüketici, cinsel obje, güzellik, mutfak kısıkağı içinde değil, gerçek kimliği ve değerleri ile yer alabilmelidir.
13. Kadına karşı cinsiyetçi ve ayrımcı bir dilin kullanılması, kadının metalaştırılması ve tüketim nesnesi olarak kullanılması, namus cinayetleri ve her türlü şiddetin konusu haline getirilmesi hiçbir şekilde onaylanamaz.
14. Kadının hangi gerekçelerle olursa olsun, temellük edinilmesi, kimiksizleştirilmesi, toplumdan tecrit

edilmesi yahut bir haz nesnesi olarak sunulması ve onurunun zedelenmesi asla kabul edilemez.

15. Son zamanlarda aile, özellikle medyadan beslenen popüler kültürün yol açtığı bir aşınmaya maruz bırakılmıştır. Kadın ve erkeğin aileyi kuran temel yapı taşları olduğunu destekleyen, ailenin erkek ve kadının ortak sorumluluk alanı olduğunu vurgulayan, aynı zamanda aileyi koruyan ve destekleyen yayınlara öncelik verilmelidir.
16. Dini programlar kadın izleyicinin televizyonda en çok görmek istediği programlar arasında ön sıralarda yer almaktadır. Bu programların içeriği belirlenirken kadın izleyicinin dini, kültürel ve eğitsel ihtiyaçları göz önünde tutulmalıdır.
17. 1980'lere kadar sinemada sunulan Anadolu kadınının, zaman zaman geleneksel dindar kadını yansıttığı söylenebilir. Ancak Türkiye'nin modernleşme tecrübesi esnasında yaşanan tezanti tez çatışmasının bu gerçekliği kırarak resmettiğini unutmamak gerekir. Günümüzde her düzeyde yaşanan toplumsal değişimin kadın görünürlüğü üzerinde yoğunlaştığı ve bunun edebi ürünlere aksettiği görülmektedir.
18. Sanal âlemin sunduğu imkanların genişliğine rağmen, bu alanda henüz yeterince nitelikli bir kadın yayıncılığının gerçekleştirildiğinden söz edilemez.
19. Akademik ve popüler araştırmalarda hidayet romanları başlığıyla değerlendirilen edebi ürünlerin, çağdaş Müslüman kadın gerçekliğinin gelişimindeki katkısı küçümsenemez. Gerek romanların gerekse dindar kadın etrafında üretilen diğer edebi yazının

Türkiye'nin yerel dinamiklerinden neşet ettiğini ve Türkiye'deki kadın hakları girişiminin görece olarak İslam dünyasındaki kadın hareketlerinden daha ileri bir aşamada olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte modern bir ideolojik söylem olarak feminizm ile ilahi bir din olan İslam'ın ve İslami değerlerin karşılaştırılmayacağı unutulmamalıdır.

20. Ülkemizde dini yayıncılık yapan kuruluşlar, yayıncılık alanında ortak hassasiyetler oluşturmalı ve karşılıklı işbirliğini geliştirmelidir. Diyanet İşleri Başkanlığı bu konuda sorumluluk üstlenmelidir.
21. Batı'da ve İslam dünyasında üretilen kadın konulu eserler takip edilmeli ve halkımızın istifadesine sunulmasında yarar görülen eserler tercüme edilerek dilimize kazandırılmalıdır. Aynı şekilde bazı Türkçe eserlerin de diğer dillere çevirisi yapılmalı ve bu konuda ortak bir çeviri dili geliştirilmelidir.
22. Diyanet İşleri Başkanlığı ve dini yayıncılık yapan yayın evleri, bilgi, düşünce ve başarılarıyla örneklik teşkil eden ilim kadınlarının biyografilerini araştırıp yayınlamak halkımızın istifadesine sunmalıdır. Kamuoyuna saygıyla duyurulur.